

UDENRIGSMINISTERIET
Center for Europa og Nordamerika

EKN, sagsnr.: 2019-1107
Den 4. juli 2019

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 15. juli 2019

SAMLENOTAT

1. Irak	2
2. Iran	4
3. Den Centralafrikanske Republik (CAR).....	6

1. Irak

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 15. juli 2019 forventes en bred drøftelse af EU's tilgang til Irak. Det forventes, at EU-kredsens drøftelse vil fokusere på den forværrede situation i Irak og de regionale spændinger, samt hvordan EU kan spille en større rolle og assistere Irak i den aktuelle, skrøbelige situation.

2. Baggrund

Siden Irak i december 2017 erklærede sejr over ISIL's fysiske kalifat har Irak både gennemført et fredeligt parlamentsvalg og startet en omfattende reform- og stabiliseringsproces, der er nødvendig for fremtidig stabilitet – særligt i ISIL-befriede områder. Dertil er de to vigtige ministerposter på sikkerhedsområdet – indenrigs- og forsvarsministerposten – netop blevet besat den 25. juni 2019. Samtidig er den politiske og især sikkerhedsmæssige situation i Irak i stigende grad ustabil – blandt andet som følge af fortsatte terrorangreb fra ISIL og manglende sikkerhedssektorreformer. De aktuelle regionale spændinger øger også risikoen for, at en misforståelse eller en provokation kan føre til yderligere eskalation. Irak har derfor forsøgt at mægle mellem USA og Iran, og den irakiske præsident har ligeledes besøgt de fleste hovedstæder i regionen med et budskab om deeskalering og dialog. Derudover er der fortsat et større antal internt fordrevne – 1,7 mio. – i Irak, som ikke kan vende hjem. Det er hovedsageligt kvinder og børn, som enten mangler et sted at vende hjem til eller har haft tilknytning til ISIL, og som derfor ikke er velkomne i deres lokalsamfund.

Rådet vedtog senest rådskonklusioner om Irak i januar 2018. Disse omfattede en EU-strategi for Irak, der har fokus på at understøtte Iraks demokrati og stabilitet og indeholder en række brede strategiske prioriteter, så som styrkelse af retssikkerhed og sikkerhedssektorreform, humanitær-, stabiliserings- og genopbygningsbistand samt økonomiske reformer. På rådsmødet den 15. juli ventes der på ny vedtaget rådskonklusioner om Irak, som bl.a. ventes at genbekræfte EU's Irak-strategi.

3. Formål og indhold

Formålet med drøftelsen er at genbekræfte EU's tilgang til Irak. Der ventes dertil en drøftelse af balanceringen af de mange forhold, der gør sig gældende i Irak. Ud over at bekræfte linjen fra seneste EU-rådskonklusioner om Irak fra 2018 sigtes der mod at gøre de nye rådskonklusioner så operationelle som muligt, således at de bliver fokuserede i forhold til, hvor EU kan gøre en forskel.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er bred enighed om, at EU kan spille en vigtig rolle som en troværdig partner for Irak. Derfor er timingen for vedtagelsen af rådskonklusioner for Irak også gunstig. Der forventes bred opbakning til den generelle linje i EU's tilgang til Irak, som blev fastlagt med Irak-strategien i rådskonklusionerne fra januar 2018. Der forventes også EU-enighed om, at de kommende rådskonklusioner skal prioritere konkrete områder, som i den nuværende situation giver bedst mening for EU at fokusere på, herunder: 1) god regeringsførelse og levering af basale ydelser, 2) økonomiske og finansielle reformer, 3) sikkerhedssektorreformer og 4) inklusiv regeringsførelse og forsoning. Fra et dansk perspektiv er det i særlig grad vigtigt, at sikkerhedssektorreformer og forsoning bliver prioriteret af EU.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter EU's tilgang i Irak, som formaliseret i EU-rådskonklusionerne fra januar 2018. Regeringen deler læsningen af, at stabiliteten i Irak er vigtig for stabiliteten i Mellemøsten og i Europa, samt at EU har en vigtig rolle at spille i Irak. I rådskonklusionsforhandlingerne vil dansk fokus være på sikkerhedssektorreform og forsoning, som er prioriteter, Danmark støtter gennem det nuværende stabiliseringsprogram for Syrien og Irak.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen blev senest forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 8. december 2017.

2. Iran

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 15. juli 2019 forventes en bred drøftelse af EU's tilgang til Iran – herunder atomaftalen og de øgede regionale spændinger i Mellemøsten.

2. Baggrund

Den 8. maj 2018 trådte USA ud af atomaftalen og har siden indført en lang række sanktioner over for Iran som led i en såkaldt "maximum pressure"-strategi, som har ramt den iranske økonomi hårdt. De resterende parter i atomaftalen, herunder EU, har hidtil gentagne gange fastholdt deres støtte til aftalen. Den 8. maj 2019 varslede Iran imidlertid, at man i fremtiden ikke længere ville overholde alle atomaftalens forpligtelser, hvis ikke parterne i atomaftalen "levede op til deres forpligtelser" og navnlig faciliterede finansielle transaktioner og oliehandel med Iran. Fredag den 28. juni blev INSTEX-mekanismen, som Storbritannien, Frankrig og Tyskland har oprettet til at facilitere samhandel med Iran, erklæret operationel, og de første handler blev taget under behandling. Mandag den 1. juli rapporterede det Internationale Atomenergiagentur (IAEA) imidlertid, at Iran havde overskredet atomaftalens grænseværdier for uranbeholdning. USA har efterfølgende erklæret, at man vil opretholde "maximum pressure"-strategien over for Iran. Det ventes, at parterne til atomaftalen vil mødes i nær fremtid med henblik på at drøfte den videre håndtering af sagen.

Sideløbende er der den seneste tid set øgede spændinger i Mellemøsten med øget amerikansk militær tilstedeværelse, og samtidig har der fundet flere angreb sted mod kommercielle tankskibe i Omanbugten samt mod olieinstallationer og en lufthavn i Saudi-Arabien. Den 20. juni skød Iran en amerikansk drone ned. Præsident Trump oplyste efterfølgende, at han i sidste øjeblik havde aflyst en amerikansk gengældelsesaktion mod mål i Iran. Fra europæisk side forsøger man at deeskalere situationen med højniveau-kontakt fra både EU's Høje Repræsentant, Federica Mogherini, Frankrigs præsident Macron og Tyskland og Storbritanniens udenrigsministre.

3. Formål og indhold

Formålet er at drøfte de øgede spændinger i regionen og atomaftalens fremtid samt EU's bidrag til at deeskalere situationen og åbne for dialog mellem særligt Iran og USA. EU's Høje Repræsentant for udenrigsanliggender samt Tyskland, Frankrig og Storbritannien forventes at redegøre for dialogen med Iran om, hvordan atomaftalen kan bevares, herunder status for INSTEX, samt hvordan man forholder sig til det iranske brud på atomaftalen, som IAEA konstaterede den 1. juli 2019.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der har hidtil været bred opbakning til atomaftalen i EU-kredsen. Dertil ventes bred enighed i EU-kredsen om behovet for at deeskalere spændingerne i Mellemøsten.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen finder den regionale situation og usikkerheden om atomaftalens fremtid bekymrende. Atomaftalen er den bedste garanti for, at Iran ikke udvikler atomåben. Det er afgørende for Danmark at bakke op om enigheden i EU om Iran-politikken. Regeringen støtter den fælles EU-tilgang, der søger deeskalering og dialog samt arbejdet for at fastholde atomaftalen. Samtidig mener regeringen, at det er afgørende, at EU adresserer navnlig Irans destabiliserende regionale adfærd og landets ballistiske missilprogram.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 7. december 2018 til orientering.

3. Den Centralafrikanske Republik (CAR)

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

CAR vil være genstand for en kort drøftelse på rådsmødet (udenrigsanliggender) den 15. juli 2018. EU's udenrigsrepræsentant forventes på mødet kort at afrapportere fra sit planlagte besøg i landet den 11.-12. juli 2019. Derudover forventes hovedfokus for drøftelsen at være behovet for en forbedret sikkerhedsmæssig og humanitær situation samt perspektiverne for EU's videre indsats i landet, herunder i forbindelse med det kommende valg i landet samt en potentiel civil CSDP-mission.

2. Baggrund

Den Centralafrikanske Republik (CAR) er fortsat præget af konflikt og en meget svær humanitær situation. Der er en væsentlig risiko for, at ustabiliteten i spredes til regionen. Rusland fortsætter med at styrke deres tilstedeværelse i landet gennem våbensalg og træning af soldater og via kontrakter i mineindustrien. Efter borgerkrigen i 2013 opstod et utal af kriminelle grupperinger uden politisk dagsorden, som i dag dominerer voldsbilledet. Det vurderes således, at cirka 80 pct. af volden i CAR alene er af kriminel karakter og sker på baggrund af en manglende retsstat med bl.a. konsekvent anvendelse af seksuel vold og omfattende overgreb mod civilbefolkningen til følge.

Den 6. februar 2019 underskrev regeringen og en række af de største bevæbnede grupperinger i landet en fælles fredsaf tale. Der er imidlertid tale om en skrøbelig fred, der udfordres af fortsat voldelige angreb fra de væbnede grupperinger. Præsident Touadera og hans regering blev valgt i marts 2016 ved en legitim, demokratisk proces beskyttet af FN's fredsbevarende mission, MINUSCA. Præsidenten har dog ikke flertal i parlamentet, og der mangler basale statsstrukturer, ligesom staten ikke vurderes at have kontrol over mere end 20 pct. af landets territorium. Næste valg forventes at blive afholdt i 2020-2021.

MINUSCA, der bl.a. råder over 11.650 militærpersonel og 2.080 politifolk, spiller en central rolle i forsøget på at genoprette stabiliteten i landet. Missionen er under stærkt pres og har vanskeligt ved at opfylde sit beskyttelsesmandat. EU's militære træningsmission, EUTM RCA, er en anden vigtig aktør i landet særligt i relation til arbejdet med at kapacitetsopbygge den nationale hær (FACA), hvis tropper er af ringe kvalitet. Missionen består af ca. 187 personel, der forestår træning og certificering af alle elementer af FACA. Der har fra CARs regerings side været stor tilfredshed med missionens indsats, og præsidenten har udtrykt ønske om, at EU som led i retsstatsopbygningen kunne udvide EUTM med en civil komponent til kapacitetsopbygning af politi og gendarmeri efter samme princip som støtten til FACA.

Der er fra EU's Fælles Udenrigstjeneste lagt vægt på at styrke EU's indsats i sikkerhedssektoren. EUTM blev derfor udvidet medio 2018 med en "interoperabilitets søjle", hvori civile komponenter indgår. Formålet med denne er at yde strategisk rådgivning om mulige fælles indsatser for CAR's politi og sikkerhedsstyrker.

3. Formål og indhold

Formålet med dagsordenspunktet er at drøfte den aktuelle situationen i CAR med fokus på status for implementering af fredsaf taltalen og den sikkerhedsmæssige og humanitær situation samt

perspektiverne for EU's videre indsats i landet, herunder i forhold til det kommende valg i landet samt en eventuel civil CSDP-mission. Det forventes endvidere, at Udenrigsrepræsentanten vil orientere om sin rejse til CAR.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er blandt medlemslandene bred enighed om, at situationen i CAR er bekymrende. Enkelte lande ser i den forbindelse behov for oprettelsen af en ny civil CSDP-mission. Det er forventeligt at forslaget vil nyde fremme. Der forventes aktiv støtte fra nogle medlemslande, da de har givet udtryk for, at interoperabilitetsøjlen i EU's træningsmission (EUTM RCA) ikke er tilstrækkelig synlig eller dækkende ift. CARs efterspørgsel. Missionen vil skulle bidrage til at opretholde fredsaftale ved bl.a. kapacitetsopbygning af nationale politistyrke.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter den generelle indsats for at skabe et fredeligt og stabilt CAR, der er i stand til at varetage egen sikkerhed og skabe udvikling til gode for borgerne. Dette kommer bl.a. til udtryk igennem Danmarks humanitære støtte til CAR, der er en prioriteret humanitær krise for dansk humanitær assistance. I 2018 bidrog Danmark således med i alt 36,6 mio. kr. til den humanitære indsats i CAR, og i 2019 har Danmark foreløbigt bidraget med godt 16,8 mio. kr. indsatsen, herunder fortrinsvis inde i selve CAR, men også til flygtninge fra CAR i Cameroun. Der overvejes løbende behov for yderligere humanitære bidrag. Ligesom Danmark via Afrika-programmet for Fred yder støtte til den Afrikanske Unions forbindelseskontorer, der er placeret i skrøbelige afrikanske lande herunder bl.a. i CAR. Danmark bidrager som følge af forsvarsforbeholdet hverken til EU's træningsmission i CAR eller til Athena-mekanismen, som finansierer missionen. En evt. ny civil CSDP-mission vil kunne have ressourcemæssige implikationer for EU's indsatser, herunder i danske prioritetsområder, inden for rammen af midlerne afsat til EU's CSDP-missioner.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

CAR blev senest forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 12. oktober 2018.